

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Toplum Ruh Sağlığı Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

İyileştirenlerin İyileşmesi

9-10 Ekim 2026

Ruh sağlığı, sağlığın ayrı bir alanı değil, sağlığın kendisidir. Dünya Sağlık rgt sağlığı fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hali olarak tanımlar; ancak ruh sağlığı bu üç sac ayağı içinde en az kaynak ayrılan bileşen olmayı sürdürmektedir.

Dünyada 1 milyardan fazla kişi, yani her 7 kişiden 1'i bir ruh sağlığı sorunuyla yaşamaktadır. Anksiyete ve depresif bozukluklar uzun süreli yeti yitiminin ikinci önde gelen nedenidir. Ruh sağlığı sorunu olan kişilerde ölüm riski 2 kat fazla olup, yaşam yılı kaybı 10 yıldır. Türkiye'de ruh sağlığı sorunları uzun süreli yeti yitiminin ikinci önemli nedenidir ve toplam yeti yitimindeki payı 2002-2023 arasında %79 artmıştır. Hizmetler bu yükle orantılı değildir. Kamu sağlık btleri içinde ruh sağlığına ayrılan 2017'den beri %2'dir. 100.000 kişi başına ruh sağlığı çalışanı sayısı düşük gelirli ülkelerde yaklaşık 1 iken, yüksek gelirli ülkelerde 60'ın üzerindedir. Depresyonu olan kişilerin yalnızca %9'u yeterli tedavi almakta, psikozu olan kişilerin %71'i hiçbir ruh sağlığı hizmetine ulaşamamaktadır. Türkiye'de 100.000 kişi başına 9 ruh sağlığı ve hastalıkları hekimi düşmektedir.

Ruh sağlığı bireysel bir mesele olmayıp, yoksulluk, eşişsizlik, işsizlik, şiddet ve ayrımcılıkla biçimlenmektedir. Doğal afetler, çatışma ve zorunlu g travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete ile ilişkilidir. Hatay'da 6 şubat 2023 depremlerinin kayıp, yerinden edilme, barınma ve geçim güvencesizliği olarak yarattığı yk sürmektedir. Afet sonrası ruh sağlığı hizmetleri ilk aylarla sınırlı bir acil müdahale olmayıp, kentin yeniden kurulmasıyla birlikte devam eden uzun soluklu bir süreçtir.

Damgalanma ve ayrımcılık hem toplumda hem bakım sistemlerinde yaygındır. Damgalanma toplumsal, yapısal ve işelleştirilmiş olmak üzere üç düzeyde ortaya çıkar. Toplumsal damgalanma olumsuz tutum ve davranışları, yapısal damgalanma kurum ve politikalara yerleşmiş ayrımcılığı, işelleştirilmiş damgalanma kişinin bu kalıp yargıları kendine yöneltmesini ifade eder. Damgalanma yardım aramayı geciktirmekte olup, rıza dışı tedavi, tecrit ve kısıtlama gibi insan hakları ihlalleriyle birlikte görülmektedir.

Hatay'daki sağlık ve ruh sağlığı çalışanlarının önemli bir bölümü depremi yaşamış ve aynı günlerde hizmet vermeyi srdrmştir. İyileştirenin de iyileşmesi gerekmektedir. Çalışanların psikososyal gereksinimleri karşılanmadan hizmetin niteliği ve sürekliliği sağlanamaz.

Sempozyum kapsamında gerçekleştirilen forumda, katılımcılar, deprem sonrasında ruh sağlığı hizmetlerinde aksamayı, barınma, işsizlik ve yoksulluğun ruhsal iyilik hali üzerine olumsuz etkisini, bağımlılıklarda artışı ve deprem nedeniyle yerinden edilmenin ve depremin neden

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

olduğu sosyal bağlardaki hasarın yarattığı aidiyet sorunlarını dile getirmiş; erişilebilir ve toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılmasını, sosyal bağların onarılması ve aidiyet hissinin tekrar yaratılması için kapsayıcı kamusal alanların oluşturulmasını, ruh sağlığı yasasının çıkarılmasını ve ekonomik iyileştirici önlemleri çözüm olarak önermiştir.

Dünya Ruh Sağlığı Federasyonu'nun 2026 teması "Yaşanmış Deneyimler Duyulsun: Gerçek Sesler, Gerçek Değişim"dir. Ruh sağlığı sorunu yaşamış kişiler hizmetlerin yalnızca alıcısı değil, hizmetin nasıl olması gerektiğini en iyi bilen tanıklarındır. Dinlemek tek başına yeterli değildir. Katılım iki düzeyde karşılık bulmalıdır. Hizmet düzeyinde ortak tasarım, akran desteği ve toplum katılımı hizmeti erişilebilir ve kabul edilebilir kılar. Politika düzeyinde planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım, bu seslerin kararlara yansımaları sağlar.

Bu doğrultuda:

- Ruh sağlığı, tüm politikalarda ele alınmalıdır.
- Türkiye'de toplum temelli, erişilebilir, sosyal ihtiyaçlara da yanıt veren ve sürekliliği olan ruh sağlığı hizmetleri güçlendirilmelidir.
- En çok ihtiyacı olan gruplara öncelik veren erişim stratejileri geliştirilmeli; sağlık ve sosyal hizmetlerin eşgüdümü sağlanmalıdır.
- Hizmetler hak temelli olmalı; rıza, eşit ortaklık ve kişinin kendi kararını verebilmesi esas alınmalıdır.
- Hizmetlerin tasarımında ve sunumunda toplum katılımı, akran önderliği ve destek grupları yaygınlaştırılmalı; bakım verenler desteklenmelidir.
- Deneyim sahibi kişiler ve toplum temsilcileri, ruh sağlığı politikalarının planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde yer almalıdır.
- Damgalanmayla mücadele sağlık çalışanları dahil toplumun tüm kesimlerini kapsamalı, kişi odaklı dil kullanılmalıdır.
- Afet bölgesinde çalışan sağlık profesyonellerine düzenli psikososyal destek, süpervizyon ve uygun çalışma koşulları sağlanmalıdır.

Ruh sağlığı olmadan sağlık olmaz.

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU